

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא סו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

להלן רב מוסיף לבאר שהמחלוקת בברייתות היא מחלוקת ב"ש וב"ה, ונחלקו איך לדרוש את הפסוק למטה לגבי האיסור להקריב בהמה הבאה מתשלום מעשה זנות.

לא-תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית יהנה אלהיך לכל-גדר כי תועבת יהנה אלהיך גם-שניהם:

ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק – ומבאר את הברייתות לעיל כך:

א. ב"ש אוסרין - דכתיב **גם** לרבות שינוייהם.

ממה שכתוב **שניהם, הם** ולא ולדותיהם.

ב. ובית הלל מתירין – תרתי שמעית מינה: **שניהם, הם** ולא שינוייהם, **הם** ולא ולדותיהם.

גם לבית הלל קשיא.

נתבאר עד עתה שני אופנים לבאר את הברייתא דלעיל (גב טלה ונעשה איל וכו'), לפי רבי אילעא קא' לב"ש ולפי רב חנינא קא' אפילו לב"ה משום שהשתנה (דכרי גבבי ממך). כעת הגמרא מקשה כיצד רב הסובר שמתן שמפסיד בידיים משלם כשעת העמדה בדיון.

עד כאן לא פליגי רבי אילעא ורבי חנינא **אלא דמר סבר שינוי קונה ומ"ס אין שינוי**

קונה, אבל לענין שלומי כ"ע כדמעיקרא משלם – לרבי אילעא לגבי כפל ולפי רבי חנינא

לגבי וד' וה', או לכ"ע כשהתייקר או הוזל בלא שינוי שמשלם כעין שגב – **דקתני משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה עין שגב.**

(קושיה) לימא תיהו תיובתא דרב? דאמר קרן, **כעין שגב משלם, תשלומי כפל**

ותשלומי ד' וה', כשעת העמדה בדיון – בין שהוזלה (למרות שלגבי קרן משלם כשעת הגזילה) וכ"ש כשהוקרה, שמשלם כשעת העמדה בדיון בין לגבי ד' וה' ובין לגבי כפל.

(תירוץ) **אמר רבא רימ' בא לשלם טלאים, מספיק לשלם כדמעיקרא** שהרי טלה גבב וטלה

משלם, **דמים, כשל עכשיו.** [בתוס' מבואר שני פירושים שונים מרש"א: א. ר"י טלה ונעשה איל או כחושה ונתפסמה משלם כדמעיקרא, שיכול הגבב לטעון איל או שמינה גבבתי ממך! !,

אך כשמשלם **דמים** שעיקרו תלוי בשומת ב"ד, אז משלם כשעת העמדה בדיון. ב. ר"ת מבאר

שכל שהשתנה למעליותא משלם כשעת הנזק להקל על המזיק, אך כשהשתנה לגרועותא,

דהיינו 'הדמים' שדיבר רב שהוזלו אז משלם כשעת העמדה בדיון, וה"ה לגבי הוכחשה ולא מחמת מלאכה.]

שני קונה

מי שגזל דבר מסוים ושינה אותו בידיים, כגון גזל צמר ועשה בגד, 'יבואר למטה שהגזלן קנה אותו וכעת יכול לשלם את הגזילה בדמים.

אמר רבה שינוי קונה: כתיבא ותניא.

כתיבא והשיב את הגזלה אשר גזל - מה ת"ל אשר גזל? היינו אם כעין שגזל, יחזיר, ואם לאו, דמים בעלמא בעי שלומי.

תניא –

(1) **הגוזל עצים, ועשן כלים, צמר, ועשן בגדים, משלם כשעת הגזילה.**

(2) **לגבי ראשית הגז שצריך לתנו לכהן - לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו, פטור מליתן,**

משום שכששינהו קנה, ואפילו ליתן את דמיו פטור, שאם כהן יתבע אותו בדיון יכול לדחותו ולטעון 'לאחר אתנו ולא לך'. אך טרם שצבעו היה הכהן יכול לתפוס ממנו.

אלמא שינוי קונה. [יתבאר לקמן (זו). שיטה חולקת, והיינו חד לישנא בדעת רב חסדא

בשם רבי יוחנן, שלא קונה בה].

יאוש / שינוי מעשה / שינוי השם – האם קונה

רמ"ה תוספות ד"ה טלאים כדמעיקרא. נראה לר"י דה"פ דלענין טלה ונעשה איל או כחושה ונתפסמה או איפכא לשלם כפל נמי וכן ד' וה' **כדמעיקרא** כמו קרן אבל **דמים** דהיינו **יוקרא וזולא** כשל עכשיו ששמן אותו טלה של שעת גביה לפי גדלותו או קטנותו שהיה בשעת גביה לפי 'יוקרא וזולא' דהשתא וטעמא דטלאים משום דא"ל תורא גבבי ממך והוא הדין כחושה והשמינה דא"ל שמינה גבבי ממך **אבל** לגבי **דמים** אין שייך למימר 'יוקרא גבבי מינך' ובלישנא דקרא נמי גוף צאן ובקר נזכרים בפסוק ודרש'י מינה (לקמן דף סז): שאם גבב שור שוה מנה לא ישלם תחתיו ה' נגידים דכתיב תחתיו דמשמע תחת גוף השור ומשום דלשון גוף השור נזכר בפסוק משום הכי אמרין טלאים כדמעיקרא ואע"פ שעל שעת טביחה בא ד' וה' מ"מ כמו כן שעת גביה גרמה לו שאם אין גביה אין טביחה ומכירה אבל דמים שכל עיקרם תלויים בשומת ב"ד וגם אין נזכרין בפסוק סברא הוא דמוקמינן בהו אחייה לקרן דוקא כעין שגבב ולא ד' וה' אלא כשעת העמדה בדיון שב"ד שמין אותה באותה שעה ור"ת מפרש דאין חילוק בין טלאים ליוקרא וזולא וה"פ שדבר בהן הברייתא דהיינו טלה ונעשה איל שנישנתו למעליותא **כדמעיקרא** וה"ה **יוקרא וזולא כדמעיקרא** שוין זוזא ולבסוף ארבעה דהיינו כדמעיקרא דלהחמיר על ד' וה' לא אמר רב **דמים** פ' דמים דאיידי בהו רב כגון **כדמעיקרא** שוין **ארבעה** ולבסוף שוין **זוזא דנשתנו לגרועותא** בההיא קאמר רב **כשל עכשיו** וה"ה בטלאים כגון שמינה

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

(קושיה) איתיביה רב יוסף לרבה, גזל חמץ ועבר עליו הפסח, אומר לו לנגזל 'הרי

שלך לפניך' כמות שהוא משום שהיזק שאינו ניכר לאו שמייה הזיק.

כך מדייק רב יוסף: והאי כיון דמטא עידן איסורא ודאי מייאש - ואי ס"ד יאוש קנה

אמאי אומר לו הרי שלך לפניך? דמי מעליא בעי שלומי ליה!

(תירוץ) א"ל כי קאמינא אנא זה מתייאש וזה רוצה לקנות.

האי זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות!

להלן אביי מקשה לרבה מדוע הוא מסתפק אם יאוש קונה מדאורייתא, הרי מבואר

בפסוק שלא קונה. אכן, לגבי הדין דרבנן אין מכאן הוכחה רימ'.

(קושיה) איתיבי' אביי לרבה אם עולה קרבנו, ולא הגזול.

היכי דמי? הגמרא הבינה בהו"א שמדובר בגזל בהמת חולין משל חבירו ואחר כך הקדישה.

אילימא לפני יאוש - למה לי קרא? פשיטא!

אלא לאחר יאוש. ש"מ יאוש לא קני.

והכחישה דהוי כשל עכשיו והא דאמר לעיל שמינה והכחישה כעין שגבב צ"ל דוקא בהכחישה בידיים:

רמ"ה תוספות ד"ה הכא נמי כיון דמתייאש כו'. אע"פ שאין יאוש מועיל באבידה בטר דאתי לידיה כדקאמר לאו כיון דמתייאש מרה מינה מקמי דאתי לידיה קני ליה וכדאמר באלו מציאות (ב"מ דף כא:) בהדיא מ"מ בעי למילף שפיר דיאוש קני בגזל בטר דאתי לידיה דבמציאה נמי נהי שלא היה קונה לענין זה שלא יצטרך להשיב ולהפטר לגמרי הואיל וכבר נתחייב בהשבה מ"מ היה קונה לענין זה שלא יתחייב לשלם כי אם דמים כמו לגבי גזל:

רמ"ה תוספות ד"ה כיון דבאיסורא אתי לידיה. מכאן משמע שיאוש אין כהפקר גמור דא"כ אפי' בטר דאתא לידיה באיסורא יוכל לקנות מן ההפקר והא דאמר בהשולח (גיטין דף טז:): **נתייאשתי מפלוני עבדי דלא בעי גט שחרור אי אמרי' המפקר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור לא משום דכי מתייאש הרי הוא מפקירו דאי יאוש הוי הפקר א"כ אפי' אתא לידיה באיסורא כיון שמפקר זכה בהן אלא התם היינו טעמא דכי היכי דבהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות לרבו עליו ה"נ כשנתייאש אין לרבו רשות עליו:**

רמ"ה כך מבאר הרשב"א, ע"ש שתמה שהיה ראוי לכתוב ת"ש ולא בלשון קושיה.

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא סו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן(שמערים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

יש חסרון מלאכה, אין מחשבה מטמאתו חוץ מן העיצבא.

אלא אמר רבא האי מילתא קשי בה רבה לרב יוסף עשרין ותרתיני שניין ולא
איפרקה – היינו כל ימי שררתו של רבה. עד שנפטר רבה דיתיב רב יוסף ברישא ופרקה
שסייעוהו מן השמים ליישב להיות לו לשם לפי שהיה רבה חריף ורב יוסף סיני (בעל
שמועות רנא). – להלן ישובו:

(תירוץ) שינוי השם^{רב} כשינוי מעשה דמי: שינוי מעשה מאי טעמא? התם מעיקרא
עצים השתא כלים, שינוי השם נמי מעיקרא קרו ליה משכא^{עור}, והשתא אברזין
עיצבאן

(קושיה) והרי מריש דאיכא שינוי השם^{רב}, דמעיקרא כשורא^{קורה}, והשתא טללא
גג ותנן לגבי מספר תקנות שתיקנו חכמים ואחד מהם: על המריש הגזול שבנאו בבירה
שנוטל דמיו מפני תקנת השבים - טעמא מפני תקנת השבים, הא לאו הכי הדר
בעיניה!

[עד כאן דף סו עמוד ב]

(דחיה) אמר ליה רבא, וליטעמיך הא דתניא – ישנה גזירת הכתוב שמשכב הגזול אינו

נעשה אב הטומאה בנגיעת הזב – כדלהלן:

משכבו ולא הגזול.

ה"ד?

אילימא דגזל עמרא ועבדיה משכב - מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני?

אלא מאי אית לך למימר? דגזל משכב דחבריה^{רמ"ט}, ה"נ דגזל קרבן דחבריה ר"ל
שחבירו הקדיש בהמה וגנבו ממנו – מדובר לפני יאוש והפסוק משמיענו שאינו עולה לרצון
כלל, ואפילו לבעלים הראשונים, ואע"פ שהם לא נתייאשו. פירוש שני: אפילו לאחר היאוש לא
קונה שקרבן אינו גזל שבכל מקום שנמצא, ברשות ה' הוא נמצא.

(קושיה) איתיביה אביי לרב יוסף,

לענין דברים מסוימים שטרם נגמרו מלאכתם, ישנה דין שהמחשבה של הבעלים
קובעת אותם להיותם כגמר כלי וראויים מעתה לקבל טומאה, בלי שום מעשה. וזה
תלוי אם הדבר בהחלט ברשות הבעלים ואז הוא קובעתם, אך שהדבר כעת אינה
ברשות, או שישנה אפשרות שהבעלים יחליטו למכרה והקונה עדיין ישתמשו לדבר
הצריך תיקון, ועדיין אינה ראויה לקבל טומאה עד שיעשה מעשה. להלן מספר מקרים
וכיצד הגמרא מקשה לרב יוסף:

עורות של בעל הבית: מחשבה מטמאתן – כיוון שאינו רגיל למכורם ועושה מהם מיטות
ושולחנות.

ושל עבדן: אין מחשבה מטמאתן – שעשוי למכור ושמא ימלך ומכור, ודילמא הלוקח
ירצה לעשות מהם דברים שעדיין חסרים בהם מלאכה כדי שיגמרו.

של גבב מחשבה מטמאתן - שכבר נתייאשו הבעלים.

של גזלן-

א. אין מחשבה מטמאתן - למרות שמתכוון להשתמש לדברים שאינם מחוסרים

מלאכה, כגון כיסוי חבילות סוסים ופרדים, והיות שהבעלים יודעים מי גזל מהם,

אין מתיאשים ודעתם לתובעו בב"ד לאחר מכן.

ב. רבי שמעון אומר חילוף הדברים-

של גזלן: מחשבה מטמאתן – הואיל וגזל מלפניו הרי שהוא אדם אלם ומתייאש

מזה.

ושל גבב: אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים שסוברים שיחפשו

אחרי הגבב.

וש"מ יאוש קנה,

(תירוץ) א"ל הכא במאי עסקין כגון שקיצעני^{רי} היינו שקצץ הקצוות וישנו שינוי מעשה

ויאוש, אמנם יאוש גרידא לא קונה.

עם כל זאת, הגמרא מקשה שבמשנה בכלים דלעיל מופיע שם כלים שאינם צריכים שינוי

מעשה כלל, כמבואר למטה:

(קושיה) והלא עיצבא שולחן שנו כאן?! ועיצבא אין צריכה קיצוע דתנן-

כל מקום שאין חסרון מלאכה, מחשבה מטמאתו.

רמ"ט תוספות ד"ה דגזל משכב דחבריה. משמע מתוך פ"ה ש"ל משכב גמור של חברי אם
גזלו אין מטמא משכב דגזירת הכתוב הוא וזהו תימה ועוד קשה לרשב"ם דבטהרות (פ"ז
מ"ו) גבי גבבים שנכנסו לבית תנן המשכבות ומושבות טהורים ואם יש עמהם כנעני או אשה
הכל טמא כי שמא נדה היא וכנעני כזב לכל דבריו משמע שמטמא משכב ומושב שאין שלו
ומיהו יש לדחות דהתם מדרבנן ועוד קשה דהתם (בתורת כהנים פרשת מצורע) מיייתי עלה
פלוגתא דר"ש ורבנן דגנב וגזל דבסמוך והכי איתא התם משכבו ולא הגזול יכול שאני מוציא
אף הגנב ת"ל טמא [ר' שמעון אומר במשכבו ולא הגנב יכול שאני מוציא את הגזול ת"ל טמא]
אמרו לו ומה ראית לרבות את זה ולהוציא את זה אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את
אלו שנתייאשו הבעלים ממנו כו' ומדמייתי עלה פלוגתא דר"ש ורבנן משמע דהוי טעם משום
דאין מחשבה מטמאתו כי ההיא דבסמוך דאין יחוד של גזלן יחוד ומפרש ר"י דגזל משכב
דחבריה שגזל עורות של בעל הבית שאינם מחוסרים אלא יחוד ואין צריך שום תיקון ואין חסר
רק מחשבה והוי שפיר דומיא דגזל קרבן דחבריה [למרות שבזה לא צריך כלום ולגבי משכב
חסר מחשבה מ"מ דומים הם, אמנם...] שאם היה גזל בהמה של חולין שמחוסרת קדושה זה
היה כמו מחוסר מעשה גמור כעין עמרא ועבדיה משכב ושונה ממשכב שחסר בו מחשבה
בלבד] אבל גזל או גנב משכב גמור דחבריה מטמא משכב כל"ע ואע"ג דהך משכבו ולא הגזול
איירי קודם יאוש והך דקרבנו ולא הגזול איירי אף בתר יאוש אין להקפיד אע"ג דאין דומה זה
לזה:

^ר תוספות ד"ה כגון שקיצעני. ומועיל עם היאוש אבל לחודיה לא קני דלאו שינוי מעשה הוא:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

רמ"ט רש"י בכתובות מב:

^{רב} תוספות ד"ה שינוי השם כשינוי מעשה דמי. לאו כשינוי מעשה ממש דשינוי מעשה לחודיה
קני כדמוכח לעיל ולקמן (דף סח). גבי גבב וטבח ואחר וגנבו דפריך ושינוי מעשה מי איכא
למ"ד דלא קני אכל שינוי השם גרידא לא קני בלא יאוש או שינוי מעשה:

^{רב} תוספות ד"ה הא לאו הכי הדרא בעיניה. וסתם מריש כיון שבנאו בבירה מתייאשים הבעלים
ממנו וא"ת דמשמע דלא מקשה אלא לרב יוסף אדרבה כ"ש דקשה לרבה דשינוי טפי דלדידיה יאוש
גרידא קני ולמאי דמשיני דמריש שמו עליו אכתי תקשה לרבה דמהכא משמע דיאוש לא קנה
(1) ונראה לפרש דבלא יאוש איירי ולהכי פריך לרב יוסף א"ל בשלמא דשינוי השם לא כלום
הוא שפיר אלא אי אמרת דשינוי השם קטן עם יאוש קני א"כ שינוי השם גדול כי האי דמריש
יש לו לקנותו בפני עצמו וכן משמע לעיל דשינוי השם חשוב גרידא קני דפריך גבי גנב טלה
ונעשה איל ונקניה בשינוי השם דהוי שינוי השם חשוב (2) ועוד יש לומר דבכל מקום הוי שינוי
השם גרידא קני לרב יוסף בלא יאוש ולכך יש להועיל לו במריש בלא יאוש דמה שצריך יאוש
בעורות לאו משום קנין דקנין הוי משום שינוי השם לחודיה והיאוש אין צריך אלא כדי שיועיל
מחשבת יחודו לשינוי אברזין דאם לאו היאוש אין כאן שינוי השם [ר"ל היאוש גורם שנשתנה
שמו, לפי שהשינוי השם על ידי דיבורו של גזלן הוא] וכן בהקדש בעי עמו יאוש שאם אין יאוש
אין שם הקדש חל עליו ואין כאן שינוי השם וכן שינוי רשות אם אין יאוש אין שינוי רשות אבל
מריש בלא יאוש נמי איכא שינוי השם ויש לו להועיל בפני עצמו וכן גבי טלה ונעשה איל דאמרי'
לעיל וניקני בשינוי השם: